

своє життя як жалюгідна істота. [2; 82] «Трагедія чесної людини підсумована останніми словами молоденького панича»: «А шкода, братця, що немає оце старої лисої собаки! Як би він заграв нам! І той одинокий викрик, наче жаліслива струна, сумно бринів в веселому гуку товариства». [1;69]

Панас Мирний майстерно вдався до глибокого психологічного аналізу персонажа, розкрив проблему адаптації простої порядної людини з села до міста. Дивлячись на великий доробок письменника можна сказати, що він є одним із найвидатніших оповідачів, хто вивів українську літературу на нові "рейки" епічної прози.

1. Мирний Панас. П'яниця// Панас Мирний. Зібрання творів у 7 тт. – Т.1: Повісті та оповідання. – К.: Наукова думка, 1968. – С. 31- 69.
2. Негодяєва С. А. Проблема ідентичності героя-домінанта поетики характеротворення в прозі Панаса Мирного/ С. А. Негодяєва// Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. – Т. 168, вип. 156: Філологія. Літературознавство. – Миколаїв: ЧДУ, 2011.– С. 81- 86.

ПРОБЛЕМА ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ НА ПРИКЛАДІ ПОВІСТЕЙ «ЛЮДИНА» ТА «ЦАРІВНА»

Закопайло Д.

Розглядаючи творчість Ольги Кобилянської, в першу чергу зазначимо, що вона цілком віддалася літературній творчості, в якій однією з актуальних тем була «жінка». Авторка захоплюється так званим жіночим рухом, бере участь в організації «Товариства руських жінок на Буковині» та різних заходів, присвячених саме жіноцтву.

Для дослідження проблеми місця жінки у буржуазному суспільстві твори «Людина» і «Царівна» вибрані не випадково, саме через ці повісті якнайкраще просліджується позиція письменниці стосовно місця жінки в суспільстві. Потреба створення умов, зміни ладу, щоб кожна людина, особливо жінка, змогла відчувати себе справді людиною і знайти своє місце в житті. Ці ідеї розкриваються у двох основних проблемах творів.

Перша проблема. О. Кобилянська поглиблює проблему становлення і розвитку жінки у суспільстві. Самоосвіта, самовдосконалення – це була

основна програма письменниці як діячки жіночого руху. Це бачимо на прикладі головних героїнь вибраних творів. Олена Ляуфер і Наталка Верковічівна – молоді дівчини, які мають схожі погляди на своє життя та суспільство, наміри вчитися, розвиватися та втілювати свої мрії, але ж долі дівчат складуться зовсім по-різному.

Олена з буржуазної родини, де панує консерватизм. Вона багато читає, має певні ідеї, взагалі відрізняється від інших жінок того часу. Також відстоює «рівноправність між чоловіком і жінкою». Це страшенно лякало батьків, викликало осуд у їхніх знайомих і товаришів, адже дівчина йшла проти всіх усталених поглядів та традицій: «Жінка – то молодий кінь . Почує сильну, залізну руку, так і подасться і вліво і вправо». [5, 79]

Наталка – сирота, яку прийняв до своєї родини дядько, але його дружина зовсім не раділа дівчинці та хотіла скоріше віддати її заміж: «Ти повинна йти насліпо за її наказами, не повинна й писнути! Все, що вона робить, робить с планом...». [6, 162]

У Наталки ж були зовсім інші мрії. Вона хотіла отримати вищу освіту, але це не можливо, бо вона жінка. Тому вільний час дівчина багато читає про жіноче питання.

Обидві дівчини потрапляють у тяжке становище, але обставини і події розгортаються різні. Щодо Наталки, то вона змогла подолати негаразди, перевітливши їх на здійснену мрію. Відчувши в собі хист письменниці, яка має, що сказати людям, вона наполегливо бореться з лихими обставинами, ніде і ні в чому не принижуючись, не втрачаючи власної гідності. Кращі риси свого характеру Наталка переносить і у написану нею повість. [2, 20] Зрозумівши, що її майбутнє саме у літературі, каже: «Я не піддамся, я хочу бути щасливою!» Вона відчуває, що «не підкладе ніколи голови під колеса буденної потуги, котра своєю милостинею зневажає жінку і понижає». [4, 60]

У Олени по-інакшому склалися обставини. Вона взяла на себе тягар відповідальності за рідних, хотіла знайти роботу, щоб отримати себе і родину: «.. відповідно до мого знання , котрим мене мій батько і теперішній устрій суспільний виховали, хочу собі сама заробляти на кусок хліба , а заробленим щиро ділитися з родичами » [5,84] Однак, вона не змогла. Тому в її душі відбувається страшна боротьба. З одного боку – зрада ідеалів, а з іншого – обов'язок перед рідними. Зазнавши морального краху, дівчина все ж таки виходить заміж за не коханого, кажучи «Се не задля тебе, а так, задля родичів...». [5, 112]

Саме на прикладі «Олени» О. Кобилянська підкреслює трагізм, безвихідність становища жінки у тодішньому суспільстві.

Друга проблема. Яка плавно впливає з першої – патріархат у суспільстві та кохання. Вже стало нормою тодішнього життя виходити заміж за заможного, багатого чоловіка, щоб дівчина жила у достатку, корилася та слухала свого чоловіка, добре вела господарство. Шлюб у буржуазному суспільстві – це освячена церквою і урядом купівля жінки у власність чоловіка. [2, 18] Але про те, щоб жінка самотійно заробляла собі на життя не могло бути і мови.

Розглядаючи долі головних героїнь, зазначимо, що обидві дівчини мріяли виходити заміж тільки за коханого, їх не лякали матеріальні труднощі, вони здатні були забезпечувати себе самі.

Олена має трагічну історію кохання. Для дівчини кохання – найголовнішим у стосунках «А подружжя без любові – се, по моїй думці, брудні відносини». [5, 83] Вона мужньо опирається всім намірам свого батька одружити її з заможним чоловіком, бо не бажає виходити заміж лише тому, що це вигідна партія. До того ж, Олена мала людину, яку кохала. Хлопець підтримував кохану у всіх її ідеях і намірах. Але трапилось нещастя – він помер. Мрії та надії порушено, дівчина не має достатньої сили опиратися середовищу. Самотня, без будь-якої моральної підтримки, вона виходить заміж за не кохану, навіть ненависну людину.

Зазначимо, Наталка у своєму щоденнику описала подію, коли всією родиною вони вибирали професію братові. Він хотів бути лікарем, але ж грошей на навчання у родині не було, тому він казав, що заради медицини готовий заручитися з якоюсь багачкою, якщо батько не може допомагати йому фінансово. Хлопець турбується лише про гроші та дуже зверхньо дивиться на жінок: «Мужчина – то все, а жінка – то нічо... і всі вони хочуть вийти заміж...». [6,132] Це ще один приклад відображення цієї проблеми.

Наталка також постає перед загрозою вийти заміж за не коханого: «Коли я стаю сильна? Чи як воля переміниться в діло, перестане бути пустим поняттям? Як переможу сама себе і стану, в вищому сенсі слова, паном над собою?» [6, 197] Все ж таки вона набирається мужності, не боїться труднощів, які чекають її попереду, і відмовляється від шлюбу. Наталка знаходить в собі сили піти з дому родичів, цей крок був дуже важливий і правильний у житті дівчини. Вона не злякалась, тому змогла знайти себе та знайти своє справжнє кохання, набути щастя: «Я люблю, люблю вже навіки», – заговорив в ній нараз якийсь голос, і з тим затремтіло в її душі гаряче почуття щастя – це і є справжня нагорода за сміливість». [6, 360]

Ми побачили дівчат інтелектуальних, які борються за ім'я і становище людини, але по суті, Олена гине, не досягнувши мети. В образі Наталки авторка показує жінку, яка змогла протистояти суспільству і досягти жіночого щастя.

Ідеал жінки для Ольги Кобилянської – жінка освічена, інтелектуальна, з високими духовними запитами і прогресивними поглядами. Деякі сучасні дослідники творчості письменниці, навіть, припускають думку, що героїнь творів «Людина» і «Царівна» авторка списувала саме з себе, наділяла їх власними вольовими рисами. [3,156]

Отже, О. Кобилянська доводить, що жінка не повинна бути «річчю» чи просто «прикрасою» для свого чоловіка. Найголовніше, всі ми – люди, які мають свої почуття, бажання, ідеї та мрії. Жінка не є виключенням! Але можемо побачити, що права жінки були обмежені. Тоді не замислювались над тим, що жінка – особистість, яка має своє світобачення, погляди і мрії.

- модернізму/ В. Агеєва. – К.: Факт, 2003. – С. 171 – 185.
2. Бабишкін О. Творчість Ольги Кобилянської/ О. Бабишкін // Кобилянська О. Твори: В 3-х томах. – Т. 1. – К.: Художня література, 1956. – С.5 – 64.
 3. Богачевська - Хомяк М. Білим по білому: Жінки у громадському житті України. 1884 - 1939/ М. Богаченко-Хом'як. – Львів: Український католицький університет, 1995. – С. 148 – 157.
 4. Голик О. Жінка європейського характеру /О. Голик // Українська мова і література в школах України. – 2019. – № 7- 8. – С. 58 – 62.
 5. Кобилянська О. Людина // Кобилянська О. Твори: В 3-х томах. – Т. 1. – К.: Художня література, 1956. – С. 65 – 120.
 6. Кобилянська О. Царівна // Кобилянська О. Твори: В 3-х томах. – Т. 1. – К.: Художня література, 1956. – С. 121- 372.

РОЛЬ МІСТА У ДОЛІ ЛЮДИНИ (ЗА РОМАНОМ В. ПІДМОГИЛЬНОГО «МІСТО»)

Діщенко А.

Валер'ян Підмогильний створив модерний роман наприкінці 1920-х. У творі порушуються філософські питання буття, а конфлікт розгортається між людьми з різними світоглядами. «Місто» стало першим урбаністичним романом в українській літературі. Письменник показав бажання молодих селян «вийти в люди». Твір викликав великий інтерес. [3]

На початку роману нас зустрічають два епіграфа:

Перший епіграф: «Шість прикмет має людина: трьома подібна на тварину, а трьома на янгола: як тварина – людина їси та п'є; як тварина – множиться і як тварина – викидає; як янгол – вона має розум, як янгол – ходить просто і як янгол – священною мовою розмовляє». (Талмуд. Трактат Авот.)

Другий епіграф: «Як можна бути вільним, Евкріте, коли маєш тіло?». (А. Франс. Таїс.)

Ці епіграфи є важливими для розуміння змісту твору, адже однією з провідних ідей письменника є те, що людині притаманне протистояння тілесного (тваринна сутність, статевий потяг) та духовного начала (інтелектуальна сфера, сфера творчості). [1]